

A principis del nostre segle Salt era un poble petit, dedicat en bona mesura a les activitats agrícoles. De tota manera la importància del sector industrial no es pot menys valorar, atès que ja comptava amb una tercera part de la seva població activa treballant a la indústria. I, per això, comparat amb la resta de pobles de les nostres contrades, Salt encara representava una **excepció industrial** dins el context de la industrialització de les comarques gironines, secundària i marginal en relació al gran nucli barceloní (1).

Els trets més rellevants del procés industrialitzador saltenc ens comencen a ésser ben coneguts. Pel que sembla, malgrat la conjuntura favorable que travessà Salt durant el segle XVIII —que es fa ben palesa en l'augment de població—, la seva activitat econòmica encara es basava en una «població agrícola, amb un alt percentatge d'assalariats, que aviat serà afectada per la crisi de fi de segle i la guerra del francès» (2).

Un cop superada aquesta guerra, s'inicia el procés de transformacions econòmiques i socials que a mitjan segle XIX acabarà fent de Salt el centre industrial més important de les comarques gironines. Tal com remarca Joaquim Nadal, facilità aquests canvis «la seva situació geogràfica prop d'un corrent d'aigua —la sèquia Monar—, que durant el segle XIX era (...) una font d'energia importantíssima (3). Paral·lelament es desenvolupà un creixement demogràfic considerable (els 255 habitants del 1787 s'havien convertit en 1316 el 1857), amb l'atracció d'un proletariat procedent sobretot de Banyoles, i també de la resta del Gironès (4). Així doncs, està clara l'estreta interdependència existent entre l'augment de població, l'aprofitament dels recursos naturals i l'engegada del procés industrialitzador.

L'EVOLUCIO DEMOGRAFICA

Una vegada apuntats breument alguns dels aspectes més característics de l'arrencada industrial saltenca, que va iniciar-se cap als anys quaranta del segle passat, intentarem resseguir-ne l'evolució recent; tot començant per esbrinar els canvis demogràfics més substancials produïts al llarg del segle XX. Iniciarem doncs el nostre estudi amb l'anàlisi de les fluctuacions d'aquesta població, per passar després a examinar la natalitat i mortalitat, els canvis soferts en l'estructura d'edats i finalment la importància dels fenòmens migratoris en la formació de l'actual «poble» de Salt (5).

a) El moviment natural de la població

D'acord amb el que ens indiquen els censos de població, el municipi de Salt —avui anexionat a Girona— ha anat creixent durant tot aquest segle, d'una forma més o menys regular, amb una etapa intermèdia d'un cert estancament entre 1930 i 1940. En principi sembla que cal atribuir tot aquest estancament demogràfic als efectes de la guerra civil (1936-39). Però si preciséssim una mica més les xifres —tot prescindint d'aquesta periodització de 10 en 10 anys— segurament veuríem com de fet, sense negar l'evident transcendència de la guerra, la frenada demogràfica ja es va iniciar abans, concretament a partir de la crisi econòmica mundial de l'any 1929. Perquè Salt, com a nucli industrial i focus d'immigració, té una demografia especialment sensible a les oscil·lacions de la conjuntura econòmica.

A partir d'aquesta etapa intermèdia d'estancament, entre 1950 i 1970 la població de Salt inicia una nova embranzida, primer per causa de l'arribada massiva d'immigrants (molts d'ells procedents de la resta de l'Estat espanyol), i en els darrers anys ocasionada en bona part per la disponibilitat de sòl urbà edificable.

Quant a la natalitat, les dades del quadre núm. 2 són prou explícites. La davallada dels naixements es produeix de forma ininterrompuda al llarg de tota la primera meitat del segle, que s'havia iniciat amb taxes pròpies del règim demogràfic antic. D'altra banda, la revifalla que

s'experimenta a partir del quinquenni 1956-60 sembla explicable tant pels elevats índexs de natalitat que han caracteritzat la població immigrada, com pel fet de constituir —sobretot en els darrers temps— el destí de moltes parelles casades de nou, atès el preu relativament més baix dels lloguers en relació als del nucli urbà de Girona.

Talment com en el cas de la natalitat, les taxes de mortalitat baixen durant tot el segle. De tota manera, tal com assenyala Jordi Nadal (6), a Catalunya el retard inicial en la davallada de la mortalitat —mentre les naixences es reduïren aviat al nivell dels països més avançats— ha suposat deixar de guanyar una població que en els moments de desenvolupament econòmic més intens ha resultat imprescindible.

b) La immigració

De l'allau d'immigrants que «l'excedent» peninsular ha vessat damunt Catalunya (7), sobretot a partir de la segona meitat del segle XX, Salt no en podia constituir una excepció. En el seu moviment de població, sempre positiu, el saldo migratori ha estat durant tot el nostre segle superior al creixement vegetatiu. Després de l'onada inicial del període de 1911 a 1920, la immigració va intensificar-se novament des dels anys cinquanta, per assolir les cotes màximes durant la dècada del 1961 al 1970.

En el cens del 1900 la xifra d'immigrants no catalans és gairebé insignificant, mentre que les comarques gironines fornien la meitat de la mà d'obra de les indústries saltencues. Per contra, l'any 1970 només un 25% dels 11.467 habitants eren nascuts a Salt; també cal destacar-ne altra vegada gairebé la meitat (un 47'65%) originaris de Girona i comarques, i sobretot ara més d'un 20% procedent de la resta d'Espanya, més de la meitat dels quals són andalusos.

Així doncs, com a compensació a la debilitat del creixement natural de la població catalana, des dels anys cinquanta s'ha intensificat molt el corrent migratori que ha permès de satisfer el mercat de treball. Com és lògic, aquest corrent migratori no s'explica pas només pel desenvolupament del focus industrial català, sinó que també cal tenir en compte —i és un factor molt important— les condicions específiques dels llocs d'origen dels immigrants. Per dir-ho d'una altra manera, si la meitat dels immigrants saltencs originaris de la resta de l'Estat procedeixen d'Andalusia no és pas per casualitat, sinó per la situació —diguem-ne **d'endarreriment**— de la pròpia Andalusia, sens dubte forçada per les mateixes classes dominants andaluses.

Ultra això, cal insistir també en la importància de les migracions que es produeixen a l'interior de les mateixes comarques gironines, fruit de la mobilització generalitzada que comporta cada vegada més el capitalisme, amb unes direccions dominants marcades per la lògica de localització que caracteritza l'etapa actual del seu desenvolupament (7 bis).

Si al contingent d'emigrants no catalans hi afegim una part dels seus fills, que —tot i ésser nascuts a Salt o a la resta de Catalunya— poden tenir certes dificultats d'adaptació i/o assimilació (8), serà fàcil advertir que l'assimilació —cultural, però també econòmica i social— de la immigració forana constitueix actualment un dels problemes més urgents que ha de resoldre la comunitat saltenca.

Per altra part, el conjunt del moviment migratori comporta, tal com hem vist, un increment demogràfic rapidíssim de Salt (afavorit encara pel descontrol urbanístic actual) i un cert rejuveniment de la població.

Així, de la comparació entre l'estructura d'edats de l'any 1900 i la del 1970 (vegi's gràfic núm. 1) se'n desprèn la relativa amplària dels graons més baixos de la piràmide (abundància de gent jove), i en el darrer cens l'augment en el nombre de persones més grans que han fet possible els avenços mèdics més moderns. Amb tot, cal concloure que Salt avui dia és un poble més aviat jove.